

TÖÖVAHENDUS EESTIS

M. KULDKEPP

ENGLISH SUMMARY:

LABOUR EXCHANGE IN ESTONIA

BY

M. KULDKEPP

6647
926

TÖÖVAHENDUS EESTIS

M. KULDKEPP

ENGLISH SUMMARY:

LABOUR EXCHANGE IN ESTONIA

BY

M. KULDKEPP

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

126982

ÄRATRÜKK „KONJUNKTUUR“ Nr. 45/46 — 1938

*Reprinted from "Monthly Review of the Estonian Institute
of Economic Research" nr. 45/46*

TÖÖVAHENDUS EESTIS.

LABOUR EXCHANGE IN ESTONIA.

M. Kuldkepp.

SISSEJUHATUSEKS.

Tööturгу organiseerida tähendab luua esijoones hästikorraldatud töövahendusaparaat, mis on võtmeks enamiku tööturuprobleemide lahendamisel.

Hästifunktsioneerivat töövahendusaparaati ei vaja meie ainult kriisi- või kõrgkonjunktuuriajal, vaid ta on organiseeritud ühiskonna paratamatuid abilisi igasuguses majandusolukorras. Töövahenduse vahetu ja peamine toime põhineb sellel, et töötsijaid ja tööpakkujaid viia üksteisega kokku ja lühendada seda ajaosa, mis läheb tavaliselt kaotsi enne, kui nõudmine ja pakkumine kohtuvad ja tööleping sõlmitakse.

Kui ühes kutses või regioonis esineb tööjõupuudus, teises — ülejääk, on töövahendusel tähtsaks ülesandeks seda tasakaalustada.

Avalikul töövahendusel on õieti kahe sugune, näiliselt vasturääkiv eesmärk, — ühelt poolt soodustada tööturu liikuvust ja teisalt stabiliseerida tööturгу. See vastulu on aga ainult näilik, sest leidub kahe suguseid liikuvusmooduseid: kord liikuvus, mis vastab majandusliku arengu vajadusile, mida juhib tarbijatemassi elatustaseme tõstmise mõte, teisalt on aga vajalik pidada silmas patoloogilise iseloomuga liikuvust, mis põhineb kas kogu majanduse, teatavate majandusharude või teatavate käitiste halval organisatsioonil. Avalikul töövahendusel on kahe sugused ülesanded, kergendada algul-

mainitud tööjõudude liikuvust ja kõrvaldada ebaterveid võnkumisi¹⁾).

Tööturuküsimused on Eestis leidnud vähe käsitlemist ja laiemais hulkades puudub tihti koguni õige arusaamine töövahenduse ülesandest ja vajadusist. Ent ulatuslikumate majanduselu võnkumiste ajal on end töövahendusprobleemid surunud järjest enam päevakorrale. Majanduskriis ja sellega kaasaskäiv tööpuudus kaasutasid endiga ühtlasi tööturureformi 1934. a., mille eesmärgiks oli tööpuuduse vastu võitlemine. Praegune kõrgkonjunktuur ja meie industrialiseerimisprotsess tõid pinge tööturu teisele küljele, nimelt kerkis päevakorrale tööjõupuuduse probleem. Ja uuesti kerkis üles töövahendussüsteemi reformiküsimus. Selle tulemuseks oli m. a. Põllutöökoja tööbüroo asutamine. Kuid see oli ainult küsimuse osaline lahendus. Töövahendussüsteem täies ulatuses ootab veel korraldavat kätt, et seda viia ajanõuete kõrgusele.

Üheks puuduseks, mis ei ole lasknud täieselgusega haarata meie töövahendusprobleeme tervikuna, on olnud kokkuvõtliku ülevaate puudumine meie praegusest töövahendussüsteemist, selle tegevustulemustest ja puudusist. Käesoleva ülesandeks on osaltki täita seda lünka. Kui ta mõnes osas on puudulik, siis on see põhjustatud esijoones andmete puudulikkusest ja raskeltsaadavusest.

I. ORGANISEERIMATA TÖÖVAHENDUS.

UNORGANISED EMPLOYMENT EXCHANGE.

Organiseerimata töövahendusega mõistame käesolevas töövahendust, mis toimub töövõtjate ja tööandjate isiklikul algatusel töövahenduskäitiste kaasabit.

Primitiivseimal kujul toimub töövahendus lihtsalt tööliste plaanitu tööjuhuse otsimise

kaudu. Tööline käib isiklikult tööandjate juures kuulamas, kas kuski leidub tööd. Suuremad käitised kasustavad säärase tülitamise vältimiseks ka erilisi kuulutistahv-

¹⁾ Internationales Arbeitsamt, Die Arbeitsvermittlung. Eine internationale Studie, Genf 1934, lk. 3.

leid, kuhu tööjõuvajamise korral asetatakse vastav teade. Töölised käivad siis aegajalt vabrikute väravate taga neid tahvleid jälgimas.

Omapäraselt toimus ja toimub osalt praegugi põllutööliste vahendus. Peremehed ja sulased said kokku pühapäeviti kirikute juures, kõrtsides, turgudel või laatadel, kus sõlmiti töölepinguid. Aegamööda kujunesid teatud päevad turgudel, mil asjaosalised tulid kokku kaubategemiseks. Tehingud neil kokkusaamisel kujunesid tihti väga laiaulatuslikeks, eriti kevadisel sulaste-teenijate palkamishooajal. Kuulsad on ses mõttes veel praegugi Tartu, Petseri ja Pärnu „orjaturud“.

Tartu kohta kirjutab N. Kõstner:
„Tartus näiteks peeti igal pühapäeval nn. „orjaturgu“, kuhu kokku sõitsid mõisnike agendid ja taluperemehed kaupleva järgmiseks nädalaks põllutööde jaoks töölisi, kes suuremalt osalt linnas asusid. Sel „orjaturul“ olid kõik börsi tunnused, kus kohtusid nõudmine ja pakkumine ning määrati

hinnad, kuna pikad read töölistega täidetud vankreid, mis õhtupoole kõiki teid mööda linnast välja voorisid, olid tõenduseks „operatsioonide“ ulatuse kohta.“¹⁾

Tallinnas on veel tänapäeval õige sagedaseks nähtuseks, et põllutööliste palkamine toimub kõrtside ja kaupluste hoovides, kuhu töölised kutsutakse ajalehekuulutiste kaudu.

Üldse peab mainima, et ajalehekuulutiste osatähtsus töövahenduses näitab tõusutendentsi ja on juba praegugi üsna ulatuslik.

Kui suur on eesti ajalehtede osatähtsus üldises töövahendusprotsessis, seda on raske ütelda, kuna meil puudub sellekohane statistika. Teatavagi pildi saamiseks oleme loendanud teatud ajavahemike järele kuulutised, millised ilmusid 1937. a. tööpakkumiste ja tööotsimiste rubriigis kahes eesti suuremas päevalehes, nimelt „Päevalehes“ ja „Uus Eestis“. Siinjuures peab märkima, et „Päevalehe“ osatähtsus töövahenduses on kaaluvalt suurem kui kõigi teiste eesti ajalehtede oma kokku. Provintsiülehist omab suurimat osatähtsust „Postimees“.

Tööpakkumis- ja tööotsimiskuulutiste arv „Päevalehes“, ja „Uus Eestis“ märtsi, juuni, sept. ja detsember esimesel nädalal 1937. a.

Number of Labour Offerings and Inquiries in Dailies "Päevaleht" and "Uus Eesti" in First Week of March, June, September and December, 1937.

	Pühapäev Sunday	Esmaspäev Monday	Teisipäev Tuesday	Kolmapäev Wednesday	Neljapäev Thursday	Reede Friday	Laupäev Saturday	Kokku Total	Keskmiselt päevas Average per Day
Tööpakkumised — Offerings									
Märts — March	10	33	76	46	49	42	79	335	48
Juuni — June	19	47	119	86	79	69	103	522	75
September — September	11	57	118	107	98	80	147	618	88
Detsember — December	8	27	43	51	53	32	55	269	38
Kokku — Total	48	164	356	290	279	223	384	1744	—
Keskmiselt päevas — Average per Day	12	41	89	73	70	56	96	—	62
Tööotsimised — Wanted									
Märts — March	23	42	86	72	86	45	116	470	67
Juuni — June	12	39	61	54	41	43	71	321	46
September — September	15	31	81	83	74	59	111	454	65
Detsember — December	6	27	52	69	59	39	70	322	46
Kokku Total	56	139	280	278	260	186	368	1567	—
Keskmiselt päevas — Average per Day	14	35	70	70	65	47	92	—	56

Kõigepealt väärib märkimist, et tööpakkumine ja -nõudmine on peagu tasakaalus, kusjuures esimene näitab isegi väikest ülekaalu. See võib olla tingitud üheltpoolt ka tööandjate majanduslikest võimalusist

kuulutada sagedamini, kuid teisalt kinnitab ta kahtlemata soodsa konjunktuuri olemasolu töösaamise suhtes.

¹⁾ Kõstner, N., Teoorjuse langemine ja maaproletariaadi tekkimine Liivimaal, Tartu 1927, lk. 92.

Torkab silma, et on kujunenud teatud päevad, mil eelistatakse kuulutada. Pakkumisi- kui ka nõudmispoolel valitseb ses suhtes täielik analoogia. Suurima kuulutiste arvuga on laupäevased lehed, järgnevad teisipäevased, kesknädalased, neljapäevased, reedased, esmaspäevased ja lõpuks pühapäevased ajalehed.

Laupäeva eelistamine on arusaadav, kuna sel päeval ilmuvad lehed tavaliselt mahukamaina ja sisukamaina ning on suurema tiraažiga kui teisel päevil. Teatavat osa võib mängida ka asjaolu, et pühapäeval on enam aega kokkulepete sõlmimiseks. Raskem on seletada teisipäeva ja kesknädala eelistamist.

Nii palju, kui need puudulikud andmed lubavad heita pilku kuulutiste arvu sesoonsele kõikumisele, ilmneb, et tööpakkumisi on kõige enam kevadel ja sügisel — kevadel mitmesuguste hooajatööde algamise tõttu ja sügisel, sept., majateenijate palkamishooaja tõttu. Töötsimiste üks kullminatsioon langeb kevadtalvele, teine — sügisele. Südasuvel ja -talvel on kahtlemata vaiksem periood mõlemal poolel.

Eriti tähelepanuväärt on tööpakkumiste ja töötsimiste suhteliselt suur arv ajalehis võrreldes töövahendusasutistega. Näiteks Tallinna tööbors, mille rajoonis toimub peamiselt töövahendus ka nimetatud ajalehtede kaudu, jääb oma töövahenduse ulatuse poolest kaugelt maha Tallinna ajalehist, ka „Päevalehest“ üksi; seda hoolimata sellest, et tööborsi kaudu on töövahendus tasuta ja nimekirjas võib seista üks-

kõik kui kaua, kuna ajalehes kuulutamine läheb kaunis kalliks juba ainsalgi kuulutamiskorral.

Ligikaudse kalkultatsiooni järgi ületas 1937. a. tööpakkumiskuulutiste arv kahe eelmainitud ajalehes ligi kolmekordselt Tallinna tööborsis registreeritud tööpakkumiste arvu ja töötsimiskuulutiste arv vastavalt ligi kahekordselt Tallinna tööborsis registreeritud töötsimiste arvu.

Mis puutub ajalehekuulutiste kaudu otsitava ja pakutava tööjõu kutselisse kihitusse, siis kandvam osa tööpakkumisi kui ka töötsimisi langeb mitmesuguseile maja- ja isikuteenistusega seosesolevatele kutseile. Kõige suurem on igasugu majateenijate (üksikteenijate, lapsehoidjate, passijate, kokkade jms.) liikumine. Kevadhooajal on rohkesti ka talusulaste-teenijate nõudmispakkumisi. Samuti autojuhid, juuksurid, rätsepakäelused, maalrid, kontoriteenijad, jooksupoisid jt. sääraseid kutsetöölised leiavad teenistust ajalehe kaudu. Ka riigi- ja omavalitsusteenijate vakantseist kohtadest kuulutatakse sageli ajalehis (eriti kooliõpetajad).

Et töövahendus ajalehtede kaudu on paisunud nii ulatuslikuks, on osalt kahtlemata tingitud meie puudulikust töövahendussüsteemist.

Lõpuks ei saa organiseerimata töövahenduse juures jätta mainimata töövahendust isiklike tutvuste kaudu, millel näib olevat eriti suur osatähtsus intelligentlade töövahenduses.

II. ORGANISEERITUD TÖÖVAHENDUS.

ORGANISED LABOUR EXCHANGE.

1. ERATÖÖVAHENDUS — *Private Mediation.*

a. Äriline eratöövahendus.

Private Business.

Töövahendus on olnud võrdlemisi kaua eravahendajate äri objektiks. Eriti kehtib see kohavahendusse suuremais linnus. Ja praegugi ei ole äriline töövahendus kõigis riigis veel täielikult kadunud, kuigi seda on juba ammugi taunitud rahvusvaheliselt.

Rahvusvahelises ulatuses käsitleti nime-

tatud küsimust esmakordselt 1. rahvusvahelisel töökonverentsil Washingtonis 1919. a. Konverents soovitas, et iga rahvusvahelise tööorganisatsiooni liikmel tuleks võtta tarvitusele abinõusid, et takistada töövahenduskäitiste sisseseadmist, millised võtavad vahenduse eest tasu või seda käitavad äriselt, ja et sääraseid juba olevad vahenduskäitised tohiksid oma tegevust jätkata ainult

valitsuse loaga, ning tuleks võtta tarvitusele kõiki abinõusid, et neid võimalikult kiirelt likvideerida.

Sama konverentsi poolt vastuvõetud tööpuuduse konventsiooni eelnõu, mis ratifitseeriti ka meil Riigikogu poolt 27. X 22. a., artikkel 2. on märgitud muuhulgas: „Kui on olemas riiklikud kui ka erabürood, peab sammusid astuma, et nende tegevust ühise riikliku kava järele ühtlustada. Mitmesuguste rahvusvaheliste süsteemide tegevus viiakse kokkukõlla Rahvusvahelise töötoimkonna poolt, kokkuleppel vastavate maa-dega.“

Aasta hiljem nägi Genua konverents ette ärilise töövahenduse kõrvaldamist merenduse alal.

Samuti käsitleti küsimust 1933. a. töökonverentsil, mille poolt vastuvõetud konventsioonis nõuti ärilise töövahenduse kõrvaldamist ja ärilisi eesmärke mittetaotlevate eratöövahenduskäitiste kontrolli alla võtmist ja nende tegevuse kokkukõlastamist avaliku töövahendussüsteemiga.

Eestis ei ole äriline töövahendus olnud kunagi kuigi laiaulatuslik. Üksikuid ärilisi töövahenduskäitisi on aga esinenud juba enne Vabariigi sündi ja neid esineb ka praegu suuremais linnus, eriti Tallinnas. Ainult vast sellega on ka seletatav, et nende tegevust ei ole seadusandlikult võetud korraldamisele.

Eratöövahenduskäitised teotsevad meil alles vana Vene Kaubandusseaduse alusel. Eesti ajal täiendati neid eeskirju 1925. a. komisjoni- ja vahetalituskontorite kautsjonimäärade seadusega. Seejärgi maksavad vahetalituskontorid ka muud säärased ettevõtted kautsjoniks Tallinnas, Tartus ja Narvas 2000 kr., muis linnus — 1000 kr. Teotsemise alustamiseks on vaja Siseministrieriumi Politseitalituse luba. Erilist järelevalvet aga ei teostata nende kontorite tegevuse üle.

Eratöövahenduskontorite tegevuse kohta on andmed kaunis puudulikud, sest kõik ei saada andmeid oma tegevuse kohta meie statistikaasutisile. Riigi Statistika Keskbüroo andmeil on töötajate arvu liikumine

eratöövahenduskontoreis olnud järgmine (12 kuu keskmised):

1937 . .	308
1936 . .	352
1935 . .	400
1934 . .	448
1933 . .	373
1932 . .	474
1931 . .	466
1930 . .	515
1929 . .	393
1928 . .	348
1927 . .	337
1926 . .	325
1925 . .	246
1924 . .	257
1923 . .	231

Need andmed ei näita vahenduskontoreis registreeritud töötute käivet, vaid need on iga 1. kuupäeva seisust arvatud keskmised. Teisiti öeldud — nii palju töötajaid seisab keskmiselt nimekirjas vahenduskontoreis. Arvestades, et need on 5 vahenduskontori andmed, võime öelda, et iga üksiku osa töövahenduses on üsna väike. Hoolimata sellest näib nende pidamine olevat küllalt tulukas.

Kogutud andmete järgi teotseb praegu Tallinnas 5 ja Tartus 1 äriline töövahenduskontor. Toome arve Tallinna kontorite tegevusest 1938. a. esimese 5 kuu kohta:

	Kuu jooksul registreeritud töötajate arv Monthly Number of Registered Workers			Töödsaanute arv Number Engaged			Töödsaanute % Registreeritud arv = 100. -- Number Engaged as % of Number Registered
	M. M.	N. F.	Keskmiselt kontoris Average per Agency	M. M.	N. F.	Keskmiselt kontoris Average per Agency	
Jaan. — January.	—	403	81	—	145	29	36
Veebr. — February	—	327	65	—	128	26	39
Märts — March	—	265	53	—	149	30	56
Aprill — April	1	151	30	—	113	23	74
Mai — May . . .	—	275	55	—	146	29	53
Kokku — Total	1	1421	57	—	681	27	48

Esitatud andmed näitavad, et igas kontoris registreerub päeva jooksul ca kaks töötajat, kellest üks saab tööd, kuna teine peab jääma ilma.

Mainitud kontorid ühe erandiga teostavad peagu üksi majateenijate vahendust. Vahenduse otstarbel peetakse kontoris registrit töötajate ja töopakujate registreerimiseks. Tasu võetakse nimekirjas seismise eest ühelt kui ka teiselt. See kõigub üksikuis kontoreis 50 s-st kuni 2 kr. Peale registreerimistasu võetakse aga kohalepaigutamise puhul peremehelt kui ka teenijalt teatav protsent kuupalgast vahendustasuks. See tasu on tavaliselt 10%. Kokku saab vahenduskontor seega 20% kuupalgast. Esinevat aga ka juhte, kus kohaaja peab ohverdama kogu kuupalga või enamgi. Selles ei ole ka midagi imestuda, kuna ajalehis töötajad pakuvad ise sageli koha-soovitajale poolt või ka kogu esimese kuu palga.

b. Kutseorganisatsioonide töövahendus.

Labour Exchange by Trade Organisations.

Kutseorganisatsioonide võitluses oma huvide eest ei ole jäänud puudutamata ka töövahendus kui üks võitlus-

vahendeid. Tööandjad kui ka töövõtjad on püüdnud haarata töövahendust enda valdusse. Need probleemid on aga teravamalt kerkinud esile ainult lääne-euroopa põliseis kutseorganisatsioonide mais, kuna meil, kus kutseorganisatsioonide liikumine on võrdlemisi nõrk, ei ole arenenud ka nende töövahenduslikud funktsioonid.

Teatud määral teostavad meil töövahendust tööliste ametiühingud, kuid see toimub vähem-rohkem juhuslikult ja andmed selle kohta puuduvad. Kui suur on ametiühingute osa meie üldises töövahenduses, seda on seetõttu muidugi raske öelda.

Ainult üks ametiühing on meil avanud avaliku töövahenduskontori, nimelt Üleriiklik Majateenijate Ametiühing Tallinnas. Nimestatud kontor alustas tegevust k. a. veebr. Senini ei ole aga selle kontori käive olnud kuigi nimetamisväärne. Näit. registreeriti k. a. veebr. 14 töötajat, kelledest on paigutatud kohale ainult 2, märtsis — 20 töötajat, kelledest on paigutatud kohale 1. Registreerimistasu võetakse à 25 s. ja 10% töötajalt kui ka töopakujalt esimese kuu palgast.

c. Üldkasulike ja heategevate organisatsioonide töövahendus.

Labour Exchange of General Utility and Charity Organisations.

Äriliselt ja kutsehuvides teostatava eratöövahenduse kõrval on arenenud ka altruistlik-karitatiivseil motiivil teostatav eratöövahendus. Seda liiki töövahenduse organiseerijaiks on heategevad ja üldkasulikud organisatsioonid.

Üldkasulikest organisatsioonidest teostavad meil töövahenduse alal Tallinna Kristlik Noorte Naisühing, Tartu Kristlik Noorte Naisühing ja Pärnu Eesti Naisselts.

Tallinna Kristlik Noorte Naisühingu nn. kohakuulamis- ja teadetebüroo, millel töövahenduse kõrval on ka nõuandelised funktsioonid, alustas tegevust 1936. a. jaan. Registreerimistasu võetakse seal à 35 s. ja kohalepaigutamisel samuti kummaltki poolt 8%. Tegevusalaks on peamiselt majateenijate vahendus, kusjuures püütakse teostada teatud kvalifikatsiooni töövõtjate kui ka -andjate suhtes.

Tegevuse ulatuse iseloomustamiseks toome andmeid k. a. esimese 4 kuu tegevusest:

	Kui jooksul registreeritud töötajate arv Monthly Number of Registered Workers		Töödsaanute arv Number Engaged	
	M.—M.	N.—F.	M.—M.	N.—F.
Jaanuar — January	3	74	—	10
Veebruar — February	—	50	—	14
Märts — March	—	45	—	8
Aprill — April	1	45	—	13

Kahjuks puuduvad andmed kahe teise mainitud üldkasuliku organisatsiooni töövahendusliku tegevuse kohta. Tartu Kristlik Noorte Naisühingu kohta võib ainult märkida, et selle tegevuse töövahenduslikul alal ei erine põhimõtteliselt tema sugulasühingu omast Tallinnas.

Heategevad organisatsioonid ei ole meil asutanud töövahenduskäitisi, küll on aga ses suhtes mõningaid kavatsusi Eesti Ev. Luth. Kiriku (EELK) Sotsiaaltöö Toimikonnal.

2. AVALIK TÖÖVAHENDUS — *Public Labour Exchange.*

a. Kogukondlike omavalitsuste töövahenduskäitised. *Self-Government Labour Mediation Offices.*

aa. Tööstöörside. Esimene avalik töövahenduskäitis rajati Saksas Dresdenis 1840. a. asutatud „Verein für Arbeits- und Arbeiter-nachweisung“ poolt, mis teotse linnatöetuse¹⁾. Järgmisena, 1844. a., kutsuti ellu töömuretemisasutis Leipzigis²⁾. See oli juba täielikult kommunaalinstituut ja teotse linna vaestevalitsuse haruosakonnana.

Tööstöörside kodumaaks on Prantsuse (kuigi meie tööstöörside on rajatud Saksa eeskujul). Pariisis avati esimene tööstöör 1887. a. See oli oma olemuselt kommuuni poolt toetatav kutseühingute äri- ja klubimaja, kus tööstöandjad ja tööstöötjad registreerusid ja sõlmisid tööstöepinguid.

Eestis asutati tööstöörside Vene ajutise valitsuse määrusega 1. VIII 17. Selle määruse järgi pidi avatama tööstöandmise ja -pakkumise vahetalituseks tööstöörside linna-omavalitsuste poolt linnades, kus elanikke oli mitte vähem kui 50 000. Tööstöministril oli õigus nõuda tööstöörside asutamist ka väiksema elanike arvuga linnadesse. Tööstöörside ülalpidamiskulusid pidi kandma omavalitsus.

Määruse järgi oli tööstöörside ülalpidamiseks 1. registreerida tööstöandmisi ja -pakkumisi, 2. korraldada teenijate palkamise vahendust, 3. pidada tööstöandmise jooksuvat statistikat, 4. koguda andmeid kohaliku tööstöuruseisundi kohta ja 5. aidata korraldada tööstöandmiste ja -pakkumiste küsimusi.

Tööstöörside juhtimine määrati nõukogude ülalpidamiseks, millised koostati võrdse arvul tööstöandjate ja tööstöliste valitud esindajaist ning esimehest, kes on valitud linna- või maa-olikogu poolt.

Kohalike tööstöörside tegevusele kaasaaitamiseks nähti ette ringkonna-tööstöörside. Tööstöörside töövahendus oli tasuta. Tegevusaruanded tulid esitada tööstöministrile.

Selle määruse alusel asutati tööstöörside

samal aastal Tallinna ja Tartu ning hiljem ka mitmesse teise linna ja maakonda.

1920. a. teotse sid tööstöörside juba Tallinnas, Tartus, Narvas, Valgas, Pärnus ja Virumaal. 1925. a. algul oli tööstöörside arv kasvanud juba kaheksale ja 1927. a. lõpuks — 14-le. 1934. a., enne tööstöörside reformi, teotse sid järgmised tööstöörside: Tallinna linna, Tartu linna ja maa, Valga linna ja maa, Pärnu linna, Viljandi linna, Narva linna, Saaremaa, Kuressaare, Võrumaa ja linna, Türi linna, Rakvere linna ja maa, Antsla, Nõmme, Põltsamaa, Haapsalu, Narva-Jõesuu, Paide linna ja maa, Tõrva linna, Tapa linna ning Petseri tööstöörside. Kokku 20 tööstöörside.

Nii asutati võrdlemisi rohkesti kohalike tööstöörside, kuid Vene ajutise valitsuse määramises ettenähtud kesktööstöörside jäid asutamata, mis oleks ühtlustanud ja juhtinud kohalike tööstöörside tegevust. Börside kohalike osatähtsus jäi sõltuvaks omavalitsuse tahtest, tema majanduslikest võimalustest, huvist ja tööstöörsidejuhatajate oskusest tööstöörside organisatsioonide ning selle tegevust juhtida vastavalt kohalikele vajadustele. Kuna ühes kui ka teises küsimuses olid eeldused, arvatud välja Tartu ja Tallinna, väga puudulikud, jäid tööstöörside tegevustulemused enamasti üsna nigelaks. Elevust töid tööstöörside tegevusse ainult hädaabi- ja avalikud tööd (alustatud 1. VIII 24), kuhu värvati tööstöliste tööstöörside kaudu.

Ühenduses tööstöpuudusega andis töövahendussüsteemi puudulikkus end eriti teravalt tunda ja pani otsima teid töövahendusaparaadi reformimiseks.

12. I 28 kutsuti riigivanem J. Tõnissoni poolt kokku üleriiklik nõupidamine tööstöviimaste leidmiseks. Juba seal räägiti töövahenduse ümberkorraldamise vajadusest. Nõupidamisel valiti neli komisjoni. Komisjon tööstöoskuse ja tehnilise hariduse ning tööstötahte probleemi käsitlemiseks jäi töötama Haridus- ja Sotsiaalministeeriumi juurde. See komisjon otsustas omal koosolekul 18. IX 28 järgmist: „Komisjon avaldab soovi,

¹⁾ Graack, E., Die Arbeitsvermittlung in Deutschland, Stuttgart 1926. lk. 11.

²⁾ Ibid., lk. 14.

et haridus- ja sotsiaalministeerium aitaks kaasa üle maa kutsevaliku nõuandepunktide loomisele. Need punktid peaksid töötama lähedas kontaktis tööturupunktidega, miliste punktide tihe võrk tuleks luua üle terve maa. Iga töötaja kui ka tööpakkuja peaks end registreerima tööturupunktis, kuigi töölise võtmine tööturupunkti kaudu võiks olla mittesunduslik.“

Uuesti kerkis küsimus konkreetsemal kujul Teedeministeeriumi juures Vabariigi Valitsuse otsusega 1. II 32 tööpuudusega ühendusesolevate küsimuste selgitamiseks ja abinõude leidmiseks tööpuuduse vähendamiseks loodud komitee koosolekuil. 6. apr. 1932. a. võttis see komisjon vastu järgmise otsuse: „Et edaspidi võimalik oleks toimetada valikut tööle võtmisel, et selget pilti saada tööpuuduse ulatusest, et paremini organiseerida tööturgu, tuleks tööbörsid ümberkorraldada. Tuleks luua tööbörside võrk üle maa. Tööbörsid peaksid muutuma passiivsetest töötajate registreerijatest aktiivseteks töövahetalitajateks ja töövõimaluste otsijateks. Kohalike tööbörside tegevuse ühtlustamiseks oleks igas maakonnas ringkonna tööbörsid, kusjuures Haridus- ja Sotsiaalministeeriumil tuleks kaalumisele võtta, kas viimaste juurde ei tuleks luua ka kutsevaliku nõuandekohad, mis töötaksid tihedas kontaktis koolidega. Tööbörside üldiseks korraldajaks riigis oleks Haridus- ja Sotsiaalministeerium.“ Komitee otsusega ühines üldjoonis ka Vab. Val., kes tegi tööbörside ümberkorraldamise kaalumise ülesandeks Haridus- ja Sotsiaalministeeriumile.

Selle Vab. Val. otsuse põhjal asus Haridus- ja Sotsiaalministeerium uue seaduseelnõu väljatöötamisele. Väljatöötatud eelnõu nägi ette radikaalseid muudatusi senises töövahendussüsteemis. Selle järgi tulid kohalikud tööbörsid asutada iga linna, alevi ja vallavalitsuse juurde, kuna maavalitsuste juurde oleks asutatud ringkonna-tööbörsid. Tööbörside valitsemine pidi toimuma tööbörside komiteede poolt, kus olid pariteetset esindatud töövõtjad ja tööandjad ning juhatajaks omavalitsuse poolt määratud isik. Tööotsimine ja -pakkumine ajalehis-ajakirjades olnuks keelatud. Samuti pidid lõpetama tegevuse eratöövahenduskontorid ühe

aasta jooksul pärast seaduse kehtimahakkamist. Oli nähtud ette ka vabade töökohade ja töötajate registreerimise kohustuslikkus. Kutsenõustamise korraldamine pidi olema ringkonna tööbörside ülesandeks.

Kahjuks ei võetud seda seaduseelnõu aluseks töövahendussüsteemi reformimisel. 1934. a. kehtimapanud „Tööbörside, kogukondlike ja ühiskondlike tööde korraldamise seadus“ asetas raskekaalu tööpuuduse vastu võitlemisele, kuna töövahendusküsimused jäid tagaplaanile.

Nagu varem, nii ka uue seadusega, pandi tööbörside asutamine omavalitsusele, kusjuures korraldamis- ja ülalpidamiskulusid tuli kanda omavalitsusil, kellele piirkonnisse ulatus tööbörside tegevus.

Teedeministri määruse alusel asutati tööbörsid kõigisse tolleaegseisse linnadesse, arvatud välja Otepää ja Paldiski.

• Tööbörsid pidid linnade administratiivpiires teostama töövahetalituslikku tegevust ja töötute registreerimist ning väljaspool linnade adm.-piire — ainult töövahetalituslikku tegevust. •

Uus seadus eraldas töötajad kõigepealt kahte liiki — töötuiks ja töövõtjaks ning esimesed veel omakorda 1. ja 2. liigi töötuiks. See tõi meie statistikasse hoopis uue töötü mõiste, mis küllaltki kunstlik.

Üksikasjalise liigitelu vajadus seisis aga selles, et riiklikest krediitidest tööpuuduse vastu võitlemiseks korraldatud avalikele ja hädaabitöile pääseksid ainult need töötud, kes tööpuuduse tõttu sattusid tõesti raskesse majandusolukorda. Hädaabitöile oli õigus pääseda ainult töötuil. Samuti olid nad eesõigustatud avalikel töil.

Pandi kehtima rida kitsendusi töötute ja töövõtjate registreerimisel ja registrispidamisel. Näiteks: „Kui töötü mõjuva põhjusega keeldub temale pakutud tööst või antud nõusolekule vaatamata ei ilmu temale määratud tööle või rikub töödistsipliini, kustutatakse ta töötute nimekirjast kuni kahe aastani.“ „Töövõtjat, kes ilma mõjuva põhjusega korduvalt ei ole vastu võtnud tööbörsi vahetalitusel pakutud tööd, võib töö-

börsi juhataja kustutada töövõtjate nimekirjast kuni kuue kuuni.“

Nende kitsenduste eesmärk oli vabastada tööbörsi nn. „elukutselistist töötuist“, takistada eriti aga maatöölaliste siirdumist linna hädaabitöile.

Üldse peab tähendama nimetatud seaduse kohta, et siin oli eeskätt peetud silmas erakordset tööturuseisundit, kus peaeesmärgiks seati tööpuuduse vastu võitlemine, seejuures jäeti aga kaheksilnavahele töövahendus-aparaadi ajakohane väljakujundamine. Õieti ei toonud uus seadus töövahendusse kui niisugusesse märkimisväärt muudatusi, arvatud välja Teedeministeeriumi juures avalike tööde osakonna loomine, kelle kätte koondati avalike ja hädaabitööde korraldamine kui ka tööbörside tegevuse juhtimine ja tsentraliseerimine. 1937. a. lõpul, kui avalike tööde osakond likvideerus, viidi tööbörsid Sotsiaalministeeriumi Töökaitse ja Sotsiaalkindlustuse osakonna alluvusse.

Järgnevalt asume tööbörside töövahendusliku tegevuse vaatlemisele.

Nende arvude mõistmiseks tuleb märkida, et töödsaanute hulka on arvatud ka hädaabitöile paigutatud töötud. Nii ilmneb

Tööbörside kaudu töödsaanute arv keskmiselt kuus

Average Monthly Figure of Workers Engaged Through Labour Exchanges.

1937 . .	1704
1936 . .	1913
1935 . .	1845
1934 . .	2291
1933 . .	2718
1932 . .	2425
1931 . .	1740
1930 . .	1199
1929 . .	1248
1928 . .	943
1927 . .	1116
1926 . .	1002
1925 . .	1581
1924 . .	608
1923 . .	442
1922 . .	451

ka, et aastail, mil teostati hädaabitöid suu-remas ulatuses, näitab ka töödsaanute arv tähelepanuväärt tõusu, saavutades kulminatsiooni 1933. a. Pärast uue seaduse kehtimahakkamist on tööbörside töövahenduslik tegevus langenud koguni pidevalt; seda osalt just seetõttu, et vähenesid hädaabitööd.

Üksikute tööbörside osatähtsuse selgitamiseks üldises tööbörside käibes kasustame viimaste aastate andmeid, kuna need on küsimuse aktuaalseks selgitamiseks küllaldased.

Tööbörside kaudu töödsaanute arv 1937. ja 1938. a.

Number of Persons Engaged Through Labour Exchanges in 1937 and 1938.

	1 9 3 7													1 9 3 8					
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Kokku	I	II	III	IV	V	VI
Tallinna	525	648	579	952	674	429	357	315	419	662	643	998	7201	481	714	470	400	423	423
Nõmme	67	93	49	45	71	21	27	56	35	22	28	95	609	73	66	58	80	38	22
Tartu	535	440	392	921	1053	1001	639	730	727	692	518	383	8031	378	497	457	869	1077	808
Narva	1	10	21	20	—	—	—	—	—	—	—	13	65	—	—	—	—	—	—
Rakvere	20	22	73	84	53	28	15	33	15	45	40	20	448	44	32	37	31	11	5
Pärnu	418	487	453	436	142	158	58	72	131	128	103	313	2899	519	610	577	306	90	77
Paide	—	—	—	—	13	1	—	—	—	—	—	—	14	—	—	1	—	8	—
Türi	—	7	3	13	8	—	—	—	—	2	—	—	33	2	—	2	—	—	—
Tapa	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	—	—	—	—	—
Viljandi	—	14	58	68	21	—	—	—	2	4	4	2	173	8	32	60	94	—	—
Põltsamaa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Valga	112	93	119	172	121	80	34	31	35	51	64	33	945	69	95	88	126	65	38
Tõrva	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Võru	4	—	—	18	—	—	—	—	—	—	—	2	24	—	—	—	165	—	—
Petseri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haapsalu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kuressaare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kokku — Total	1682	1814	1749	2730	2156	1718	1130	1237	1364	1606	1400	1860	20446	1574	2046	1750	2022	1712	1373

Nagu ülalesitatud tabelist selgub, ei ole 1937. a. ega 1938. a. esimesel poolel peagu pooled tööbörsid avaldanud peagu min-geid tulemusi töövahenduse alal. Süste-

maatilisemat tegevust näeme ainult kuue tööbörsi juures, kuna seitsmes, nimelt Vil-jandi, on tegelnud ainult talviti töötute naiste talviseile tööle paigutamise-ga. Ka

Pärnu tööbörsi osatähtsus langeb õige tublisti, kui tema tegevusest arvata maha talviseile (hädabi-) tööle paigutamisi. Teiste hulgast vääriwad silmapaistvat väljatöstmist Tallinna ja Tartu, eriti Tartu, tööbörs. Mõlemad on leidnud kindlamat positsiooni avalike töövahendusasutistena.

Tööbörside kulud linnaomavalitsuste eelarvete järgi 1937/38. ja 1938/39. tegevusaastal.

Expenditure of Municipal Labour Exchanges According to Town Budgets for 1937/38 and 1938/39.

Tööbörsid Municipal Labour Exchanges	Kulud 1937/38. a. eelarves Expenditure According to 1937/38 Budget	1937/38. a. riigilt saad toetus kr. State Subsidy for 1937/38	Kulud 1938/39. a. eelarves Expenditure According to 1938/39 Budget	1938/39. a. loodetav toetus kr. Expected State Subsidy for 1938/39
Tallinna . . .	14 800	2 000	15 764	2 000
Nõmme . . .	3 420	200	3 595	—
Tartu . . .	9 640	2 500	10 403	2 500
Narva . . .	2 098	500	2 355	500
Rakvere . . .	1 930	100	1 705	100
Pärnu . . .	4 067	400	4 184	1 500
Paide . . .	1 050	100	1 050	100
Türi . . .	567	100	744	100
Tapa . . .	495	100	483	100
Viljandi . . .	1 882	100	2 211	100
Põltsamaa . . .	60	50	— ¹⁾	—
Valga . . .	1 080	400	1 218	400
Tõrva . . .	130	50	130	50
Võru . . .	1 130	100	1 200	100
Petseri . . .	460	50	580	50
Haapsalu . . .	310	80	300	80
Kuressaare . . .	50	50	256	50
Kokku — Total	43 169	6 880	46 178	7 730

Tööbörside tegevuse kõrval ei ole huvituse taheita heita pilku tööbörside kuludele. Teatavasti kannavad iga üksiku börsi kulud linnaomavalitsus, kohalik maavalitsus ja riik. Riik kannab kulusid toetuste näol, millised igal aastal ositatakse linnaomavalitsuste vahel tööbörside ülalpidamiseks. Esitatud tabelis näeme üksikute tööbörside 2 viimase aasta eelarveid, nagu nad on koostatud linnavalitsuste poolt. Selle kõrval on esitatud ka riiklikke toetussummasid — 1937/38. a. kohta tegelikult saadud toetused ja 1938/39. a. kohta linnavalitsuste eelarvete järgi loodetud toetussummad. Suurima toetuse osaliseks on saanud Tartu tööbörs, järgneb Tallinna, Narva, Pärnu, Valga jne. Kuludepilt eelarvete

järgi on kirjum, alates 14 800 kr-st Tallinna tööbörsi eelarves ja lõpetades 50 ja 60 kr. vastavalt Kuressaare ja Põltsamaa tööbörsi eelarveis 1937/38. a. 1938/39. a. on kasvanud enamasti kõigi börside eelarved, ainult Põltsamaa linnavalitsus ei ole eelarvet tööbörsi jaoks üldse koostanud, põhjendades seda asjaoluga, et tööbörsil ei ole väljaminekuid ega ka sissetulekuid. Nähtavasti on see tööbörs tegelikult likvideerunud. See on ka arusaadav, kuna seal ei olnud viimaseil aastail mingit tegevust.

Üksi üldkulude vaatlus ei selgita meile, kuivõrd majanduslikult tööbörsid töötavad üksikult kui ka üldse. Seda selgitab järgnev tabel, kus on kõrvuti tööbörside töövahenduslik tegevus ja kulud 1937/38. a. tegevusaastal. Suurimaid tulemusi töövahenduse alal on saavutanud Tartu tööbörs, järgnevad Tallinna ja Pärnu. Tartu ja Tallinna börsi tegevus moodustab 73,4% tööbörside kogu töövahenduslikust tegevusest ja arvates juurde veel Pärnu tööbörsi tegevuse näeme, et neisse 3 tööbörsi on koondunud ligi 90% kõigi tööbörside tegevusest. Ülejäänud 14 tööbörsi töövahenduslik osa on ainult 10% tööbörside kogu töövahenduslik tegevus. See on mõistetav, sest tööbörside juures on püsivkulude osatähtsus väga suur. Nende ülalpidamine nõuab ikkagi kulusid, sõltumatult nende töövahendusliku tegevuse ulatusest. Töövahenduse puudumisel on kulutused olnud muidugi täiesti kasutud. See kehtib rea tööbörside kohta. Õige ülaldatava tulemuse saame arvestades kulusid ühe vahendatud isiku kohta, s. o. ositame eelarves ettenähtud kulusumma vahendatud isikute arvule. Näeme, et kõige majanduslikumalt on töötanud Tartu tööbörs, kusjuures kulud ühe vahendatud isiku kohta moodustavad 1,21 kr., järgneb Valga — 1,24,

¹⁾ Põltsamaa linnavalitsus teatab, et linnavalitsus loobus tööbörsi 1938/39. a. eelarve koostamisest põhjusel, et tööbörsil ei ole väljaminekuid ega sissetulekuid.

Pärnu — 1,25 ja alles neljandal kohal Tallinna tööbors — 2,08 kr-ga. Mõeldavais piires on veel Rakvere (4,33), Nõmme (5,70) ja Viljandi (9,36) tööborside kohta esitatud kulusummad ühe vahendatud isiku kohta.

Selle viimase arvestuse juures tuleb märkida, et need arvud on ainult üldiseloolumustavat laadi. Teatavasti on ju tööborsil peale töövahendusliku tegevuse ka mõningaid teisi ülesandeid, näit. töötute registreerimine, kohaliku tööturu kohta teadete kogumine, statistikapidamine jms.

Teisalt tuleb veel mainida, et töövahenduse hulka on arvatud ka hädaabi- ja avalikele tööle paigutamised, millised on eriti paisutanud, näit., Pärnu tööborsi tegevust. Seetõttu on mõnede tööborside tõeline rahvamajanduslik osatähtsus veidi väiksem kui ta tegelikult näib, teisel aga suurem. Üldpilti see aga ei muuda oluliselt.

Tööborside töövahenduslik tegevus ja kulud 1937/38. tegevusaastal.

Activity and Expenditure of Municipal Labour Exchanges in 1937/38.

Tööborsid Labour Municipal Exchanges	Tööborsi kaudu saanud tööd Engaged through Labour Exchanges		Kulud 1937/38. a. eelarve järgi — Acc. to 1937/38 Budget			
	Arv Number	%	Summa kr. Amount in Ekr.	%	Kulud ühe vahendatud isik. kohta kr Expenditure per Person Engag. in Ekr	
Tallinna .	7 114	34,6	14 800	34,3	2,08	
Nõmme .	597	2,9	3 420	7,9	5,70	
Tartu .	7 996	38,8	9 640	22,4	1,21	
Narva .	33	0,2	2 098	4,9	63,58	
Rakvere .	446	2,2	1 930	4,5	4,33	
Pärnu .	3 247	15,8	4 067	9,4	1,25	
Paide .	15	0,1	1 050	2,4	70,00	
Türi .	27	0,1	567	1,3	21,00	
Tapa .	2	0,0	495	1,1	247,50	
Viljandi .	201	1,0	1 882	4,4	9,36	
Põltsamaa	—	—	60	0,1	1,24 ¹⁾	
Valga .	873	4,2	1 080	2,5	1,24 ¹⁾	
Tõrva .	—	—	130	0,3	— ¹⁾	
Võru .	20	0,1	1 130	2,6	56,50	
Petseri .	—	—	460	1,1	— ¹⁾	
Haapsalu	—	—	310	0,7	— ¹⁾	
Kuressaare	—	—	50	0,1	— ¹⁾	
Kokku Total	20 571	100,0	43 169	100,0	2,10 ²⁾	

¹⁾ Kulusid on olnud, töövahendust aga mitte.

²⁾ Arvestatud ka kulud neile tööborsidele, kus töövahendust ei olnud.

bb. Vallaomavalit- suste töövahendus. Activity of Rural Com- munal Authorities.

Uue vallaseaduse § 10
p. 3. järgi vallaoma-
valitsus „hoolitseb val-
la elanike toitlusta-

mise ja korteriolude eest, korraldab valla elanike varustamist kütteeniga ja teostab töövahetalitust.“

Nii on töövahenduslikud funktsioonid seaduslikult asetatud vallaomavalitsusile. Kuid senini on need jäänud enam-vähem paberlikeks, kuna lähemad korraldused töövahenduskäitiste ellukutsumiseks vallaomavalitsuste juurde on jäänud tulemata. On küll üksikuid ringkirju Teedeministeeriumi avalike tööde osakonnalt, ka juba enne nimet. seaduse kehtimahakkamist, kus palutakse valla- ja alevivalitsuste kaasabi eriti põllutööliste vahenduse teostamiseks ja antakse juhiseid selle korraldamiseks, kuid sellest loomulikult ei ole piisanud süstemaatilise töövahenduse väljakujundamiseks vallaomavalitsuse juures.

Üksikuis piirkonnas, kus tööborsid on suu-remal määral teostanud põllumajanduslikku töövahendust (näit. Tartumaal), on ka valla-valitsused kevadisel põllutööliste palkamishooajal abistanud mõningal määral tööborse põllutööliste vahenduse korraldamisel. Kahel viimasel kevadel on vallavalitsuste abi kasutanud ka Põllutöökoja tööbüroo, eriti poola põllutööliste paigutamisel talundesse.

Ka varasemast ajast on teada üksikuid juhte, kus vallavalitsused on teostanud töövahenduslikke funktsioone. Nii andis Petseri tööbors 1928. a. dets. korralduse Petserimaa vallavalitsusile kõigi töödvajavate isikute registreerimiseks, (kuna tööborsil oli lootus paigutada kas või osagi neist algatatud Tartu-Petseri raudtee ehitustööile. See oli esimene omavalitsusasutise korraldus töötute registreerimiseks nii suures ulatuses. Selle korralduse mõjul tõusis registreeritud töötajate arv Petseri tööborsil 1928. a. dets. jooksul 542-lt 3005-le, tõus üle 550%¹⁾).

¹⁾ Sõrmus, R., Töötaolu ja tööborside tegevus 1927—28. a., Eesti Statistika nr. 89, Tallinn 1929, lk. 217.

aa. Põllutöökoja tööbüroo. Teedeministri määrusega 29. I 37. a. loodi Põllutöökoja juures tööbüroo „põllumajanduse alal tööturu olukorra selgitamise, reguleerimise ja töövahetalituse korraldamiseks ja elustamiseks“.

Nimetatud määruse järgi Põllutöökoja tööbüroo „korraldab põllumajandusliku töömahu, tööjõu kasutuse ja tööturu olukorra selgitamiseks uurimisi ja töövahetalitust üleriigilises ulatuses; korraldab põllumeeste konventide tööbüroode tegevust; peab vahenditult ja konventide tööbüroode kaudu sidet omavalitsuste tööbörsidega; annab põllutööliste palkamise hooaegadel ülevaateid tööturu seisundi kohta, peab kvalifitseeritud töövõtjate ja tööandjate nimekirja, kogub ja annab nende kohta teateid; korraldab nende tööliste premeerimist, kes töötanud pikemat aega ühes talus; korraldab nende peremeeste premeerimist, kes parandavad oma taludes tööliste elu- ja töötingimusi; korraldab vormularide ja ankeetlehtede saatmist konventidele; töötab läbi tööturu statistilised andmed ja korraldab üksikute põllumajanduse ala tööturu küsimuste selgitamiseks vastavaid eriuurimisi.“

Tööbüroo organeina asutati Põllutöökoja konventide juures konventide tööbürood, kes peavad koha peal teostama tegelikku töövahendust, registreerima tööpakkumisi-nõudmisi, pidama kontakti tööbörsidega jms.

Tööpakkumiste-nõudmiste registreerimiseks seatakse üles teatavad tingimused. Põllupidajad kui ka töölised, kes soovivad kasutada konvendi tööbüroo töövahenduslikku kaasabi, peavad oma nõudmised registreerima konvendi tööbüros Põllutöökoja poolt seks määratud tähtaegadeks¹⁾. Edasi, konventide tööbüroodes registreeritakse ainult selle konvendi piirkonnas asuvate põllupidajate ja põllutööliste tööpakkumisi-nõudmisi. Lubatud ei ole ka registreeruda korraga samal ajal kohalikus tööbörsis ja konvendis.

¹⁾ Tegelikult kasutatakse tähtpäevade määramise võimalust ainult erandjuhtudel, nagu poola tööliste nõudmiste registreerimisel. Jooksvas töös ei ole aga erilisi tähtpäevi.

Tsentraliseerivaks, juhtivaks ja ühtlustavaks organiks on Põllutöökoja tööbüroo, keda konventide tööbürood on kohustatud jooksvalt informeerima kohalikest tööturuloludest.

Kohaltsaabusvad andmed teeb koja tööbüroo ühtlasi teatavaks Teedeministeeriumi avalike tööde osakonnale (praegu Sotsiaalm. Töökaitse ja Sotsiaalkindlustuse osak.).

Nende andmete alusel, „juhu, kui kohapealsete konventide tööbüroode ja tööbörside andmeil teatavates põllumajanduse ringkondades tuleb ilmsiks põllutööliste puudus või vastupidi — põllutööliste ülejääk, siis põllutöökoja tööbüroo võib korraldada neist piirkondades, kus on ilmnenud põllutööliste ülejääk, põllutööliste juhtimist neisse piirkondadesse, kus on ilmnenud tööjõu puudus.“ Tööjõu vahetalituse korraldamise ja vaba tööjõu otstarbeka töölerakendamise ja juhtimise eesmärgil peab koja tööbüroo pidama otsest sidet Teedemin. avalike tööde osakonnaga (praegu muidugi peaks seks olema vastavalt Sotsiaalm. Töök. ja Sots. kindl. os.).

Konventide (tööbüroodele laialisaadetud kodukorra järgi toimub tööbüroode tegevus konventide esimeeste juhtimisel ja järelevalvel. Põllutöökoja esimehe nõusolekul võib konvendi esimees panna tööbüroo tegeliku töökorralduse juhtimise kas mõnele konvendi juhatusliikmele või kohalikule maa-tulunduskonsulendile. Tegelikult on kõigis konvendes tööbüroode juhatajaiks kohalikud konsulendid, ja neile on tähtsamais keskuses abiks ametisepalgatud tööbüroo asjaajajad, osalt alatiselt, osalt ajutiselt kevalisel põllutööliste palkamishooajal.

Konventide tööbürood alustasid tegevust alates 20. III 37. Kohe algul selgus, et tööbürood leiavad intensiivsemat kasutamist just tööandjate-talupidajate poolt, kuna töölised tundsid vähem huvi konventide tööbüroode vastu. Näiteks 10. IV oli tööandjate poolt esitatud nõudmisi kõigis konv. tööbüroodes kokku juba 1511 mees- ja 1913 naistööliste saamiseks. Töölistist oli seks ajaks registreeritud ainult 382 meest ja 118 naist, mis on ca 15% tööpakkumiste üld-

summast¹⁾. See vahekord ei muutunud palju ka hiljem, nagu näitab kokkuvõtte kogu 1937. a. kohta.

20. III — 31. XII 37 registreeriti tööpakkumisi ja töölisi maakondade järgi järgmiselt:

	Tööpakkumisi — Labour Offerings			Tööotsimisi — Labour Wanted		
	M.	F.	Kokku Total	M.	F.	Kokku Total
	M. —	N. —		M. —	N. —	
Viru	251	286	357	106	92	198
Järva	171	196	367	39	11	50
Harju	193	179	372	95	14	109
Lääne	84	87	171	15	3	18
Saare	33	76	109	28	17	45
Pärnu	316	356	672	125	38	163
Viljandi	268	309	577	134	84	218
Tartu	1178	1586	2764	181	73	254
Valga	172	263	435	35	22	57
Võru	273	384	657	56	21	77
Petseri	11	14	25	195	62	257
Kokku — Total	2950	3736	6686	1009	437	1446

Tööpakkumiste arv on seega ka aasta kokkuvõttes õige suures ülekaalus. Tööotsijate arv on ca 22% tööpakkumiste arvust. Seejuures oli eriline puudus naistööjõust. Registreeritud naistööliste arv on vaid ca 12% samal ajal registreeritud tööpakkumiste arvust.

K. a. kohta on kokkuvõtted kuni 15. VII. Pilt on analoogiline 1937. a. omale. 1. I — 15. VII 38 registreeriti tööpakkumisi ja tööotsimisi:

	Tööpakkumisi Labour Offerings			Tööotsimisi Labour Wanted		
	M.	N.	Kokku Total	M.	N.	Kokku Total
	M.	F.		M.	F.	
Viru	270	220	490	42	33	75
Järva	300	279	579	28	10	38
Harju	355	247	602	45	9	54
Lääne	170	148	318	14	10	24
Saare	18	48	66	15	19	34
Pärnu	427	297	724	32	24	56
Viljandi	412	364	776	107	97	204
Tartu	783	940	1 723	173	169	342
Valga	172	122	294	17	20	37
Võru	161	155	316	46	41	87
Petseri	46	23	69	58	27	85
Kokku — Total	3 114	2 843	5 977	577	459	1 036

Eeltoodud andmed ei selgita aga täielikult konventide tööbüroode tegevustulemusi. Nende osatähtsus rahvamajanduslikul tööturul sõltub ju ikkagi nende kaudu vahen-

¹⁾ Põllutöökoja aastaraamat 1937/38., Tallinn 1938, lk. 229.

datud, s. o. töödeldud, isikute arvust, mitte aga registreeritute arvust, sõnaga — kui-võrd nad suudavad olla abiks talupidajatele tööliste, ja vastupidi — töölisile teenistuskohtade leidmisel.

Teatava ülevaate sellest annab järgnev tabel, mille kohta tuleb siiski märkida, et siin esineb ka neid töölisi, kes küll on registreerunud tööbüroos, kuid on töökoha leidnud büroo vahendusega. Arvatavasti ei ole nende osatähtsus märkimisväärne, kuna vabu töökohti konventides oli küllaldaselt.

Registreeritud töölistest töödeldudnute arv 20. III — 31. XII 37.

Number of Workers Engaged Out of Number Registered

	Reg. töölistest tööd- leidn. arv Number Engaged Out of Number Registered			Keskmiselt ühe tööbüroo kohta Average per Labour Bureau
	M. — M.	N. — F.	Kokku Total	M + N kokku M + F Total
Viru	105	92	197	18
Järva	39	11	50	10
Harju	92	13	105	13
Lääne	15	3	18	3
Saare	27	17	44	9
Pärnu	122	38	160	27
Viljandi	128	77	205	34
Tartu	174	69	243	24
Valga	29	21	50	17
Võru	56	21	77	11
Petseri	195	62	257	64
Kokku — Total	982	424	1406	19,5

Tabelist selgub, et konventide tööbüroode töövahenduslik tegevus ei olnud 1937. a. eriti ulatuslik. Kolmveerandaasta jooksul on ühe büroo kaudu saanud keskmiselt tööd

Registreeritud töölistest töödeldudnute arv 1. I — 15. VII 38.

Number of Workers Engaged Out of Number Registered.

	Tööliste üldarv Total Number of Workers			Keskmiselt ühe tööbüroo kohta Average per Labour Bureau
	M. M.	N. F.	Kokku Total	M. + N. M. + F.
Viru	39	33	72	7
Järva	22	9	31	6
Harju	43	9	52	7
Lääne	13	10	23	3
Saare	15	19	34	7
Pärnu	29	23	52	9
Viljandi	107	96	203	34
Tartu	163	166	329	33
Valga	15	18	33	11
Võru	39	40	79	11
Petseri	56	27	83	21
Kokku — Total	541	450	991	14

ca 20 põllutöolist. Arusaadavalt oli seks rida põhjusi, milledest tuleb märkida tööbüroo tegevuse alguse hilinemist, suurt töö- ja energiakulu nõudvat välistöölise sissetoomise ja kohalepaigutamise organiseerimist, asja uudsust jms.

Sama, mis 1937. a. kohta, kehtib täiel määral k. a. Tööbürood, tegutsenud 1938. a. 6,5 kuud, on igaiks keskmiselt vahendanud 14 töolist (arvestades, et kõik registreeritud töölised on leidnud tööd tööbüroo kaudu).

Tööbüroode töövahenduslik tegevus koos poola põllutöölise vahendusega 1. I — 15. VII 38.

Activity of Labour Exchanges Including Polish Agricultural Workers.

	Vahendatud poola põllutöölise arv Number of Polish Agricultural Workers Engaged	Registreeritud töölis- test töölendunud arv Number of Registered Workers Employed	Kokku — Total	
			Arv Number	Keskmiselt tööbüroo kohta Average per Labour Bureau
Viru	383	72	455	41
Järva	489	31	520	104
Harju	501	52	553	69
Lääne	221	23	244	35
Saare	15	34	49	10
Pärnu	594	52	646	108
Viljandi	524	203	727	121
Tartu	597	329	926	93
Valga	273	33	306	102
Võru	203	79	282	40
Petseri	11	83	94	27
Kokku—Total	3811	991	4802	66

1938. a. muutub aga pilt kaunis tugevasti, kui tööbüroode sisemaisele tegevusele arva-
me juurde poola põllutöölise vahenduse.
See tõstab loomulikult eriti nende tööbüroode
tegevustulemusi, millede piirkonda toodi roh-
kesti välistöölisi. Näit., Vändrasse läks
käesoleval kevadel 209, Raplasse — 134, Tü-
risse — 137, Tartu Raadi konv. piirk. —
121, Helmesse — 115 jne. poolakat. Ühe
tööbüroo kohta keskmiselt vahendatud töö-
liste arv tõuseb selle arvutuse juures 14-lt
66-le.

1937. a. imporditi 697 poola põllutöolist.
Liites sellele tööbüroodes registreeritud töö-
listist 1406 töödleidnud töolist, saame 1937.
a. kogu vahendatud isikute arvuks 2103,
seega keskmiselt ühe konv. tööbüroo kohta
29 põllutöolist.

Loomulikult langeb tööbüroode peamine
tegevus kevadisele põllutöölise palkamis-
hooajale, kuna muul ajal on neis töövahen-
dus üsna soigus. Ka on tööbürood kodu-
korra järgi igapäev avatud ainult 15. II —
15. V, muul ajal — konsulendi kantselei-
päevil üks kord nädalas¹⁾.

Möödunud kevadel tegutsesid tööbüroode
kõrval mõnda aega ka agendid, kes regist-
reerisid kevadel töölisi Petserimaal, Saare-
maal ja Narva-taguseis valdades. Petseri-
maal registreeriti sel viisil 600 ja Narva-
taguseis valdades — 100 töolist. Mitme-
suguseil põhjusil ei saadud aga enamikku
neist põllutöolistena paigutada maale. Olu-
lisem neist oli liiga kõrge töötasunõudmine
registreeritud töölise poolt.

Analoogiliselt tööbörsidele huvitab meid
ka, kui palju maksab meie praegune põllu-
majandusliku töövahenduse organite ülal-
pidamine:

Põllutöökoja tööbüroo kulud ja riiklik toetus 1937/38. ja 1938/39. tegevusaastal.

*Expenditure of Labour Bureau at Chamber of Agricult-
ure and State Subsidy in 1937/38 and 1938/39.*

	Kulud — Expenditure					Riiklik toetus kr. State Subsidy in Ekr.
	Keskasutis kr. Central Institution, in Ekr.	Konventide töö- büroo kr. — Labour Bureaux at Farm- ers' Convent. in Ekr.	Kokku kr. Total Ekr.	Keskmiselt konv. tööbüroole kr. Average per Bureau, in Ekr.		
1938/39 ²⁾ . .	11 377,80	10 080.—	21 457,80	140.—		20 000.—
1937/38 . .	6 962,87	10 065.—	17 027,87	139,79		19 700.—

Võrreldes tööbörsidega on siin tähele-
pandavaks erinevuseks keskasutise kulude
esinemine, mis moodustab kogukuludest
1937/38. a. ca 40% ja 1938/39. a. — isegi
üle 50%. See on muidugi Põllutöökoja töö-
vahendusaparaadile tähtsaks eeliseks. 72
konvendi tööbürood³⁾ saavad teise osa kogu-
kuludest, kusjuures 1937/38. a. see oli kesk-
miselt ca 140 kr., samuti nagu käesolevagi
aasta eelarve järgi.

¹⁾ Põllutöökoja tööbüroolt saadud andmeil on enamik konventide tööbüroosid k. a. avatud tegelikult iga päev.

²⁾ Eelarve järgi.

³⁾ Konventide tööbüroode kuluna on arvestatud ainult Põllutöökoja kaudu minevad summad.

Riiklik toetus kattis m. a. täielikult kõik tööbüroole tehtud kulutised, kusjuures osa sellest jäi isegi üle. Seetõttu ongi k. a. eelarve paisunud nähtavasti suuremaks loodetavast riiklikust toetusest, mis on 20 000 kr. Mäletavasti said tööborsid m. a. 6880 kr. ja tänavu loodetakse saada 7730 kr.

Küsimusele, kui palju on maksunud ühe töölise vahendamine Põllutöökoja tööbüroo kaudu, on täpsat vastust üksikasjalise kulu-deanaluusita muidugi võimatu anda. Arvestades aga, et büroo peamiseks eesmärgiks on töövahendus, s. o. töötajate ja töopak-kujate kokkuviimine selliselt, et sellele järg-neks töölepingu sõlmimine, saame ka tea-tava iseloomustuse, ositades kulud tööd-leidnud isikute arvuga (nagu tööborsidegi juures). Tööbüroo kaudu töödleidnud isi-kute arv oli 1937/38. tegevusaastal (10. IV 37 — 9. IV 38) 1651. Arvates juurde 697 poola põllutöölist, saame kogu vahendatud tööliste arvuks 2348. Arvestades kogukulu-sid (keskasutis + konventide tööbürood)¹⁾ saame kulud ühe vahendatud isiku kohta kr. 7,25, ja ainult keskasutise poolt konven-tide büroodele antud summat — kr. 4,28.

Käesoleval tegevusaastal töötavad aga ühikkulud langeda tublisti suurema arvu poola tööliste sissetoomise tõttu. Käesole-val kevadel imporditi nimelt 3811 poola töö-list ja uuendati lepinguid 73 endisest aast-tast siiajäanud poola põllutöölisega. Talu-pidajad maksavad poola tööliste vahendus-tasuks à kr. 20.—, mis kulub nende Eestisse toomise operatsiooni teostamiseks.

bb. Teiste kutse-kodade töövahen-dus.

M. a. oktoobris avas Töövahendusbüroo Era-ettevõtete Ametnike Koda ja k. a. mais — Käsitööstuskoda. Esi-mene registreerib mitmesuguseid ametnikke ja äriteenijaid, kes otsivad tööd ja teine — käsitöö alal töödsoovijad. Mõlema tegevus on alles üsna algamisjärgus ja tulemused ei ole senini mainimisväärt.

On kavatsusel hakata töövahendust kor-raldama ka Töölistkojal.

¹⁾ Siia juurde aga ei ole arvatud need 20 krooni, mida iga talupidaja on pidanud maksma poola põllutöö-lise tellimise puhul, kuna see summa on kulunud Töö-büroo andmeid poola tööliste Eestisse toimetamise eri-operatsiooniks.

cc. Meremeestekodu büroo.

Labour Bureau at Seamen's Institute.

1922. a. 15. det. rati-fitseeris Riigikogu „Teise rahvusvahelise töökonverentsi poolt Genuas vastuvõetud meremeestele töövahe-talituse kohta käiva konventsiooni“. Artikkel 2. järgi „Meremeestele kohamuretsemise vahetähtsus ei või mingisuguseks kasutoo-

Meremeestekodu töövahenduslik tegevus 1931—38. a.

Activity of Labour Bureau at Seamen's Institute 1931—38.

	Tekijuhkond Officers	Masinajuhkond Engineers	Tekimeeskond Deck-crew	Masinameeskond Engine-crew	Köögi- ja kajutijerson. Cooks and Stewards	Radiotelegrafistid Wireless Operators	Kokku Total
1. I 31 — 31. XII 31.							
Registreer. kohaotsijaid	90	79	240	223	80	—	712
Said koha	69	67	111	97	48	—	392
Kohaotsijaid 31. XII 31.	21	12	129	126	32	—	320
1. VII 32. — 30. VI 33.							
Registreer. kohaotsijaid	56	123	118	121	40	12	470
Said koha	36	112	55	62	21	5	291
Unemployed 1. VII 33.	20	11	63	59	19	7	179
1. VII 33. — 30. VI 34.							
Registreer. kohaotsijaid	102	135	193	178	77	8	693
Said koha	74	119	164	128	57	7	549
Kohaotsijaid 1. VII 34.	28	16	29	50	20	1	144
1. VII 34. — 30. VI 35.							
Registreer. kohaotsijaid	106	127	225	189	70	11	728
Said koha	44	88	33	38	29	9	268
Nimekirjast kustutatud	26	24	118	79	19	2	241
Kohaotsijaid 1. VII 35.	36	15	74	72	22	—	219
1. VII 35. — 30. VI 36.							
Registreer. kohaotsijaid	111	158	319	257	118	4	967
Said koha	49	123	74	81	43	4	374
Nimekirjast kustutatud	44	16	220	148	70	—	498
Kohaotsijaid 1. VII 36.	18	19	25	28	5	—	95
1. VII 36. — 30. VI 37.							
Registreer. kohaotsijaid	132	175	307	309	142	10	1075
Said koha	71	125	150	166	65	3	580
Nimekirjast kustutatud	40	26	111	110	39	1	327
Kohaotsijaid 1. VII 37.	21	24	46	33	38	6	168
1. VII 37. — 31. VI 38.							
Registreer. kohaotsijaid	134	177	351	373	225	15	1275
Said koha	67	145	107	100	91	4	514
Neist — Thereof							
Meremeestekodu kau-du — Through Sea-men's Institute . . .	18	79	40	46	50	1	234
Omal algatusel — Of own accord	49	66	67	54	41	3	280
Nimekirjast kustutatud — Struck from list .	39	9	198	198	87	2	533
Kohaotsijaid 1. VII 38.	28	23	46	75	47	9	228

vaks äriasjaks isikute, seltside ega asutuse käes olla. Mingisugune vahetalitus operat-sioon ei tohi olla ühelegi meremehele põh-juseks tasumaksmiseks kellelegi isikule, selt-sile või asutisele. Igal maal peab seadus

igasugust käesolevast artiklist üleastumist karistama.“ Ja edasi art. 4.: „Iga liige, kes käesoleva konventsiooni ratifitseerib, kohustub selle eest hoolt kandma, et saaks asutatud ja üleval peetud teguvõimeline maksuta meremeestele kohamuretsemise vahetalituse süsteem.“

Ratifitseerija riik, art. 15. kohaselt, oli kohustatud konventsiooni määrused panema kehtima hiljemalt 1. VII 22. a. ja nende elluviimiseks tarvitama vajalikke abinõusid.

Meil kestis meremeeste töövahenduse korraldamine siiski kuni 1928. a., mil „Meremeestekodu“ seadusega rajati meil avalik, tasuta meremeeste töövahendusbüroo.

Meremeestekodu büroo juhatajaks on meremeestekodu vanem. Büroo toimetab töövahendust ühe osaülesandena, kuna tal peale selle on veel rida teisi funktsioone, nagu laevameeste munsterdamine, teenistusregistri pidamine jms.

Juuresolev tabel annab ülevaate büroo töövahenduslikust tegevusest; andmeid on 1931. a. saadik. Kahjuks ei ole 1937/38. a-ni eraldatud büroo kaudu ega omal algatusel kohasaanute arvu, mistõttu on raske

hinnata büroo osatähtsust meremeeste töövahenduses. Viimase tegevusaasta ülevaatest näeme, et üle 50% meremeestekodus registreeritud kohaotsijaist on leidnud koha omal algatusel — ca 46% ainult meremeestekodu kaudu. Suurim osatähtsus on bürool masinajuhtkonna (laevamehaanikute) ning köögi- ja kajutipersonaali palkamisel.

Mis osa on meremeestekodu bürool üldises tööturukäibes laevandus alal, on raske öelda, kuna puuduvad kokkuvõtted peale- ja mahamunsterdatud isikute arvu kohta kodukui ka välismail. Ligikaudse arvestuse järgi võiks see arv tõusta Tallinna kohta kuni 5000 isikule aastas, s. o. peale- ja mahamunsterdamisi kummatki ca 2500. Seejärgi vahendab meremeestekodu büroo ca 10% Tallinnas pealemunsterdatud meremeeste arvust. Tuleb aga märkida, et samuti reas teisis sadamais, kus asub meremeestekodu esindajaid, toimub munsterdamine, mistõttu üldine tööturukäive on tunduvalt suurem kui 2500. Tallinnas väljaantud munsterrollide arv moodustab kogu Eestis väljaantud munsterrollide arvust ca 60%, vastavalt sellele võib ka teisis sadamais pealemunsterdatud isikute arv tõusta 1000—1500-le.

III. JÄRELDUSI.

CONCLUSIONS.

Kõigepealt märgime, et meie töövahendussüsteemis puudub ühtlus. Meil on töövahenduskäitisi peagu iga mõeldavat liiki, alates riiklik-kogukondlike tööbörsidega ja lõpetades äriliste eratöövahenduskontoritega. Kuid nende tegevust ei juhitakse, ühtlustata ega kokkukõlastata ühest keskusest. Esineb isegi nähtust, et reas linnades teotseb rööbiti 2 riigi poolt toetatavat ja omavalitsuste poolt ülalpeetavat töövahenduskäitist, millete omavaheline side on väga lõtv.

Töövahenduse erakäitiste tegevuse reguleerimiseks ja kontrollimiseks puuduvad vastavad seaduslikud sättedki, kõnelemata nende tegevuse ühtlustamisest ja kokkukõlastamisest teiste töövahendusasutistega.

Tööbörside keskasutisena ei ole Sotsiaalmineisteeriumi sotsiaalkindlustusosakond praegusis oludes, kus tööbörside jooksuvat statistikat ja kirjavahetust korraldab ainult üks abisekretäridest, kellel on pealeselle

veel muid ülesandeid, suuteline tööbörside tegevust tegelikult juhtima, ühtlustama ega kontrollima.

Majanduslikult sõltuvad tööbörsid kolmest iseseisvast peremehest — linnaomavalitsusest, maaomavalitsusest ja riigist, kes kõik kannavad kulusid tööbörside ülalpidamiseks. Loomulikult ei näe kohalikud omavalitsused täiel määral tööbörside rahvamajanduslikku osatähtsust ja nende väljaarendamise vajadust, mistõttu sagedasti püütakse kulusid sel alal vältida.

Tööbörside võrk on seks liiga hõre, et nad suudaksid töövahendust teostada edukalt ülemaalises ulatuses. Senised tegevustulemused ei õigusta aga isegi kõigi nende olemasolu ega kulutisi neile, kuna näit. enam kui pooltel tööbörsidest ei ole olnud aastate kestel peagu mingisugust tegevust.

Seaduslikult kui ka faktiliselt on hoopis korraldamata tööbörside siseorganisatsioon

ja tehniline külg. Primitiivne töövahendustehnika koos asjatundlike ja vilunud juhtide puudumisega on üks olulisemaid põhjusi, miks meie töövahendusaparaadil on nii väike osa üldises tööturukaibes. Kõrge-mal teisist tööbörsidest seisab ses mõttes Tartu tööbors, kus tööbörsi käitisorganisatsiooni ja tehnika alal on loodud parem korraldus.

Torkab silma meie tööbörside sidumatus asjasthuvitatud pooltega — tööandjate ja töövõtjatega, kuigi seaduslikult on nähtud ette vastavate komiteede asutamine. Töövahenduskäitiste edukaks tegevuseks on aga paratamatult vajalik tihe side mõlema huvirühmaga, kusjuures tuleb taotella suurimat erapooletust. See on põhireegel, millest kõrvalekaljumine annab paratamatult end tunda negatiivselt.

Põllutöökoja tööbürool, Põllutöökoja asutisena, on küll tihe side tööandjatega, kuid puudub seos töövõtjate või nende organisatsioonidega. Seetõttu on tööliste suhtumine tööbüroosse teataval määral umbusklik. Siin tuleb märkida ka, et tööandjate ja tööliste pariteetseid komiteesid nõuandva organina tööbüroode juures nõutakse ka rahvusvahelises tööpuuduse konventsioonis, millega Eesti on ühinenud.

Tööbüroode võrgu tihedus on võrratult tihedam tööbörside omast. Üle maa teotseb 72 konventide tööbürood, kusjuures igasse büroopiirkonda langeb keskmiselt 5,2 valda 1875 talundi ja 10 660 elanikuga. Piirkonna pindala on keskmiselt 628 km² ja raadius — ca 15 km. On aga kohti, kus konvendi piirialad on büroost eemal 20—30 km, mis

on kindlasti takistavaks teguriks vahendusaparaadi edukaks funktsioneerimiseks.

Tööbüroode tegevustulemuste hindamisel tuleb arvestada, et see vahendussüsteem on alles uus ja välja kujunemisel ning asjaosalised harjumatud vahendusaparaadi kasutamiseks.

Oluliseks tuleb pidada ka nõuandelist asutiste puudumist avalike töövahenduskäitiste juures. Teotseb küll kaks kutsevaliku-nõuandepunkti Tallinnas ja Tartus, kuid nad teotsevad iseseisvalt, sõltumata tööbörsidest ja nad on oma sisult vaid psühhotehnilise katse asutised, — nad võivad selgitada küll, kas katsealusel on kehalisi ja vaimseid eeldusi valitud kutsealal töötamiseks; millised on aga väljavaated tööturul valitud kutsealal töötamiseks, seda nõuandepunkt ei ütle.

On selge, et meie töövahendussüsteem ei vaja ainult laiaulatuslikku ümberorganiseerimist, vaid mitmes suhtes hoopis uutele alustele rajamist, et ta võiks ratsionaalselt täita neid laiaulatuslikke ülesandeid, milliseid talle seavad tänapäeva rahvamajanduslik tootmisprotsess ja meie rahvusliku majanduse ülesehitamine.

Organiseerida töövahendust õieti tähendab juhtida tööturgu ennast korraldatud roobastele ja see moodustab omakorda olulise-maid eeldusi üldise majanduse ülesehitamiseks. Sellest vaatekohast ei või töövahendust käsitleda mitte ainult kui töötuse leevendusvahendit, vaid töövahendus kuulub vastupidi selliste korralduste hulka, millised peavad tagama majandusliku arengu edu, korrapärasust ja kindlust.¹⁾

¹⁾ Internationales Arbeitsamt, op. cit., lk. 2.

LABOUR EXCHANGES IN ESTONIA.

SUMMARY.

There are numerous ways in which labour is contracted in Estonia. In the case of unorganised mediation, i. e. if a contract is entered into otherwise than through the medium of a public or private labour exchange, newspapers are the principal agency.

In organised mediation, the share of private agencies as well as of vocational, charity, and general utility organisations is small. There are 5 private agencies in Tallinn and 1 in Tartu. Among vocational organisations, an agency exists only at the All-Estonian Union of Domestic Servants, and among general utility organisations, at the Y. W. C. A. in Tallinn and Tartu.

Public employment agencies are the municipal labour exchanges and the labour bureau at the Chamber of Agriculture. In 1934, prior to the labour exchange reform, there were altogether 20 labour exchanges operating in Estonia. After the reform, which was undertaken in that year with a view to combating unemployment owing to the economic crisis, 17 exchanges remained in operation, and a leading and centralising organisation, the Department of Public Works, was established at the Ministry of Communications. Since 1937 the labour exchanges are controlled by the Ministry of Social Affairs.

The work of the labour exchanges as a medium between employers and employees has not, however, given entire satisfaction. In 1937, on the average, 1,720 persons a month got work through the medium of the labour exchanges, or about 100 persons

per one exchange, the largest numbers being handled through the Tallinn (about 700) and the Tartu (about 600) exchanges.

With the improvement of economic conditions and the rapidly advancing process of industrialisation, an acute shortage of labour made itself felt in agriculture and allied branches. As the labour exchanges were little concerned with the registration of agricultural labourers, a special labour bureau was established at the Chamber of Agriculture under a regulation by the Minister of Communications of January 29th, 1937, with a view to investigating labour conditions in agriculture and organising an exchange for farm hands. The bureau acts as a central organisation and controls the activities of 72 rural labour bureaux. During 1937, the bureau exchanged on the average 117 farm labourers a month. Besides, the bureau is also concerned with the enlistment of labourers from Poland. In 1937, 697 labourers, and in 1938 3,811 labourers, were imported from that country.

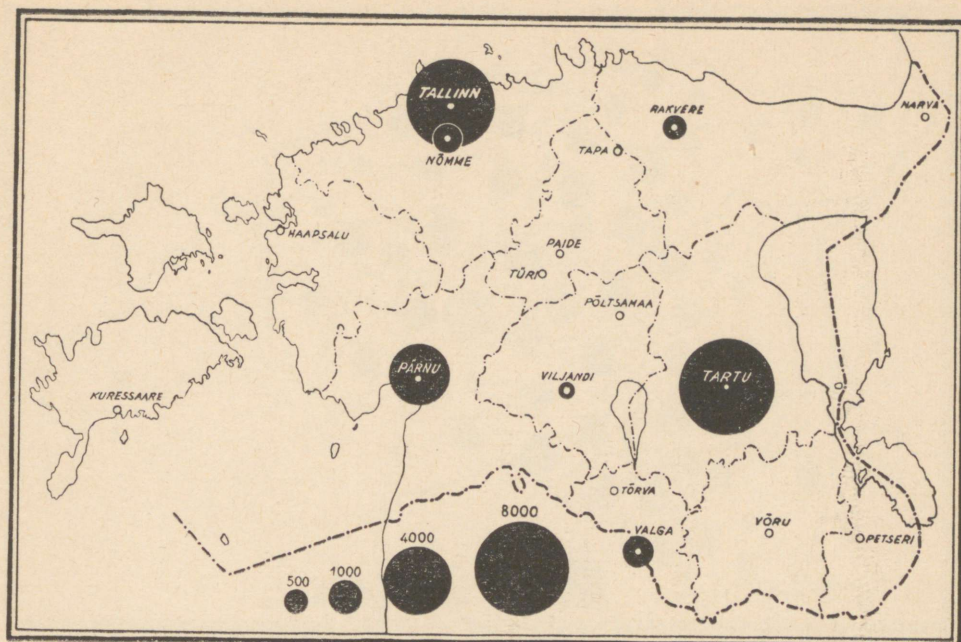
Of the other vocational chambers, labour bureaux have been opened by the Chamber of Private Employees and the Chamber of Handicraft, but neither of these bureaux has so far shown any great activity. A labour exchange for mariners exists at the Sailors' Home in Tallinn, established in 1928, through which are enrolled about 10% of the mariners finding employment at the port of Tallinn. These include, however, mostly engineers, as members of the crew are not generally enlisted through the agency of the mariners' bureau.

SISUKORD.

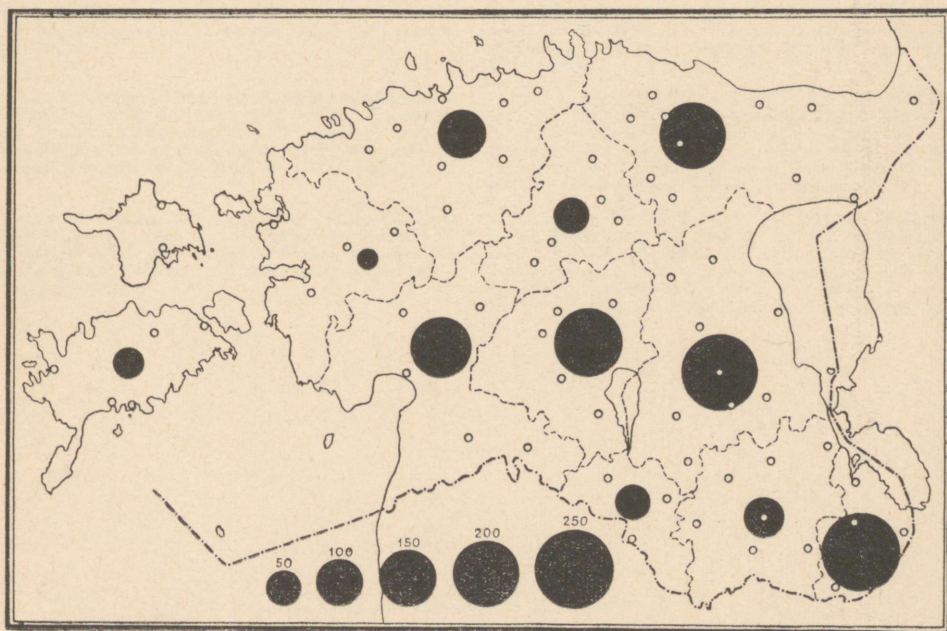
	Lk.
Sissejuhatus	3
I. Organiseerimata töövahendus	3
II. Organiseeritud töövahendus	5
1. Eratöövahendus	5
2. Avalik töövahendus.	8
a) Kogukondlike omavalitsuste töövahenduskäitised	8
b) Kutseomavalitsuste töövahenduskäitised	13
III. Järeldusi	17
Lisa I	21
Lisa II	23

CONTENTS.

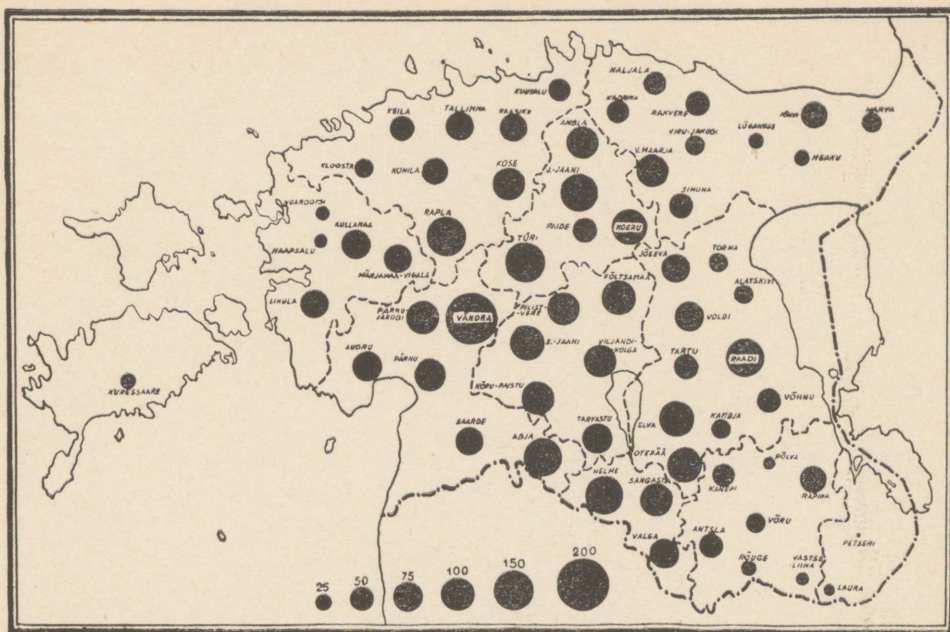
	Page
<i>Introduction</i>	<i>3</i>
<i>I. Unorganised Employment Exchange</i>	<i>3</i>
<i>II. Organised Labour Exchange</i>	<i>5</i>
1. <i>Private Mediation</i>	<i>5</i>
2. <i>Public Labour Exchange</i>	<i>8</i>
a) <i>Self-Government Labour Mediation Offices</i>	<i>8</i>
b) <i>Exchanges of Professional Self-Governments</i>	<i>13</i>
<i>III. Conclusions</i>	<i>17</i>
<i>English Summary</i>	<i>19</i>
<i>Appendix I</i>	<i>21</i>
<i>Appendix II</i>	<i>23</i>

Joon. 1. — Fig. 1.

Joon. 2. — Fig. 2.

Joon 3. — Fig. 3.

Joon 1. Linnaomavalitsuste tööbörside töövahendus 1937. tegevusaastal. Mustade sõõride pindalad on proportsionaalsed tööbörside kaudu tööd saanud isikute arvuga.

Joon 2. Põllutöökoja konventide tööbüroode töövahendus maakondade järgi 1937. tegevusaastal. Mustade sõõride pindalad on proportsionaalsed neis büroodes registreeritud töölistest töödleitud arvuga. Valgete sõõriketega on märgitud tööbüroode asukohad.

Joon 3. Poola põllutööliste paigunemine põllutöökoja konventide tööbüroode piirkondade järgi 1938. a. Mustade sõõride pindalad on proportsionaalsed tööbüroo piirkonda paigutatud poola põllutööliste arvuga.

Fig. 1. THE ACTIVITY OF LABOUR EXCHANGES OF THE MUNICIPAL LOCAL GOVERNMENTS DURING 1937. The spaces of black circles are proportional to the number of workers employed through these Labour Exchanges.

Fig. 2. THE ACTIVITY OF LABOUR EXCHANGES AT THE CHAMBER OF AGRICULTURE DURING 1937 BY PROVINCES. The spaces of black circles are proportional to the number of registered workers employed through these Labour Exchanges. Small white circles (o) indicate the locations of Labour Exchanges.

Fig. 3. DISTRIBUTION OF POLISH AGRICULTURAL WORKERS BY AREAS OF LABOUR EXCHANGES OF THE CHAMBER OF AGRICULTURE IN 1938. The spaces of black circles are proportional to the number of Polish agricultural workers allotted to the areas of Labour Exchanges of the Chamber of Agriculture.

T721

126982